

doi: .....

การพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสาน ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

Developing Isanness Conceptual Metaphor Ontology in Isan Folksong (Isan Luk Thung)

มาลี กาบมาลา¹ MaleeKabmala¹

*Corresponding author email : Malee_ka@kku.ac.th

Received: October 21, 2019

Revised: November 11, 2019

Accepted: February 29, 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การศึกษา: เพื่อพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

วิธีการวิจัย: การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน และ 2) การพัฒนาออนโทโลยีอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏ โดยการกำหนดมโนอุปลักษณ์หลัก และมโนอุปลักษณ์ย่อยด้วยวิธีการฟาเซท

ผลการวิจัย: การออกแบบและพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏประกอบด้วยคลาส มโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor class) ทั้งหมดจำนวน 5 คลาสหลัก 15 คลาสย่อย ได้แก่ 1. การพลัดถิ่น 2 คลาสย่อย (ได้แก่ การเดินทาง และพื้นที่) 2. ชนชั้นทางสังคม 1 คลาสย่อย (ได้แก่ มนุษย์) 3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน 2 คลาสย่อย (ได้แก่ สัตว์ และพืช) 4. การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน 7 คลาสย่อย (ได้แก่ ธุรกิจ การศึกษา การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ อาหาร และธรรมชาติ) 5. ความขยันอดทน 3 คลาสย่อย (ได้แก่ การต่อสู้แข่งขัน กายพิบัติ

¹ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น;
Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University

และการประหยัติดอคอม) ความสัมพันธ์ระหว่างคลาส จำนวน 10 ความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ร้องโดย, อยู่ในอัลบั้ม, มีถ้อยคำ อุปลักษณะ, ถ้ายองความหมายเป็น, ถ้อยอุปลักษณะคล้ายกัน, มโนทัศน์อีสานคล้ายกัน, ร้องเพลง, บรรจุเพลง, อยู่ในเพลงลูกทุ่งอีสาน, ถูกถ้ายองความหมาย

การประยุกต์ใช้จากการศึกษา: การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำแนวคิดอุปลักษณะในสาขาวิชา ภาษาและการสื่อสารมาใช้ร่วมกับวิธีการออนโทโลยี ภาษาที่มีการใช้อุปลักษณะเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และสื่อความหมายของถ้อยคำให้เข้าใจและตีความหมายให้ตรงกันระหว่าง ผู้ประพันธ์และผู้ฟัง

ความแปลกใหม่และความคิดริเริ่ม: การพัฒนาออนโทโลยีอุปลักษณะที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานเพื่อให้ความหมาย การอธิบายคุณลักษณะ คุณสมบัติ และความสัมพันธ์ของถ้อยคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานจะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือสื่อสารความหมาย (Semantic tools) ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ในการค้นคืนและเข้าถึงถ้อยคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน และเป็นการสร้างความรู้ใหม่และเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่ให้กับการศึกษาสหวิทยาการ ด้านภาษาและการสื่อสาร และสารสนเทศศาสตร์ ที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือในการเข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ออนโทโลยี โมโนอุปลักษณะความเป็นอีสาน เพลงลูกทุ่งอีสาน

Keywords: ontology, Isanness Conceptual Metaphor Ontology, Isan Folksong, Isan Luk Thung

บทนำ

เพลงลูกทุ่งสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนในสังคมทุกระดับ เนื้อหาเพลงมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก พายุร้อน น้ำท่วม เรื่องปากท้อง เหตุการณ์ทางสังคมและการเมือง การเกิดสงครามและปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น เพลงลูกทุ่งเป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมของประเทศ เป็นที่รวมของภูมิปัญญาและทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน กระจายได้กว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง มีความเป็นไทยทั้งในเรื่องของภาษา ทำนอง และ การขับร้อง (Her Royal Highness

Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการหลายศาสตร์ อาทิ นักการสื่อสาร Kaewthep (1979) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่าทำหน้าที่บันทึกประวัติศาสตร์ของประชาชน เพลงลูกทุ่งตอบสนองความต้องการทางจิตใจและเนื้อหาของเพลงสะท้อนให้เห็นความคิดและความรู้สึกของชาวนา และผู้ยากไร้ทั้งหลายที่มีต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพลงทุกเพลงบอกถึงความจริงที่เกิดขึ้นในชนบทที่ห่างไกล และเพราะว่าคนชนบทนั้นมีน้ำใจที่ใสสะอาด ถ้อยคำที่กลั่นกรองออกมาเป็นเพลงจึงเป็นข้อเท็จจริงเป็นส่วนมาก ถึงแม้ว่าบางเพลงอาจแสดงออกมาในรูปเสียดสีเย้ยหยัน แต่ก็แฝงเนื้อหาความเป็นจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ส่วนนักวิชาการด้านสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา Sukswan (1978) มองว่าเพลงลูกทุ่งเป็นแหล่งที่ศึกษาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาเป็น อย่างดี เพราะประกอบด้วยสาระมากมายทั้งที่แสดงถึงค่านิยมและเอกลักษณ์ไทย การกล่าวถึงสภาพสังคมในช่วงที่ผู้ประพันธ์ประพันธ์เพลงขึ้นมา นั้น ทำให้ทราบเหตุการณ์ของสังคมในช่วงเวลานั้น

มุมมองนักวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรม สื่อสารมวลชนหรือโฆษณา (Pattarakup, 2010) ได้ชี้ให้เห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ความคิด รวมไปถึงประสบการณ์ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตน กล่าวคือ ภาษาถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดที่มนุษย์ต้องแสดงเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน นอกจากการสื่อสารด้วยความหมายประจำคำแล้วพบว่า มีการใช้ภาษาในอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการนำคำหรือข้อความหนึ่งมาใช้เปรียบเทียบ เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นความหมายใหม่ ที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ และถือเป็นศิลปะในการสร้างสรรค์ทางภาษา เพื่อใช้ในการสื่อสารและเพิ่มสีสันให้ภาษา มีชีวิตชีวาและอธิบายภาษาเพื่อให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ด้วยภาษาที่เรียกว่า “อุปลักษณ์” ในการสร้างสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับงานประพันธ์ และในฐานะเครื่องมือทางภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดประสบการณ์ อารมณ์และความรู้สึกของผู้ประพันธ์ โดยเป็นการโน้มหน้าใจที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อความคิดความรู้สึกและการกระทำของคนในสังคมได้อีกด้วย จากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้ผู้ใช้ภาษาในฐานะกวีหรือนักประพันธ์มักนิยมนำอุปลักษณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบทละคร นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ รวมไปถึงในบทเพลงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบทเพลงไทยนั้น นักประพันธ์มักจะสร้างสรรค์ผลงานเพลงและสื่อสารกับผู้ฟังโดยการใช้อุปลักษณ์

ในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดต่าง ๆ สอดแทรกไว้ในเนื้อเพลงโดยอาศัย การนำเสนอผ่านนักร้องที่เป็นผู้ขับร้องเพลง

Lakoff & Johnson (1980) กล่าวว่า อุปลักษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Linguistic metaphor) และมโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor) ถ้อยคำอุปลักษณ์ หมายถึง รูปภาษาที่แสดงให้เห็นความคิดในเชิงเปรียบเทียบ ส่วนมโนอุปลักษณ์ หมายถึง ระบบความคิดที่มีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบโดยการเชื่อมโยง มโนทัศน์หนึ่งกับอีกมโนทัศน์หนึ่งเพื่อใช้ความเข้าใจที่มีต่อมโนทัศน์หนึ่งในการทำความเข้าใจอีกมโนทัศน์หนึ่ง ซึ่งเรียกมโนทัศน์ที่ใช้เพื่อเป็นแบบในการทำความเข้าใจว่า “มโนทัศน์ต้นทาง” (Source domain) และเรียกมโนทัศน์ที่เป็นเป้าหมายของการทำความเข้าใจว่า “มโนทัศน์ปลายทาง” (Target domain) โดยที่มโนทัศน์ต้นทางมักจะเป็น สิ่งที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่าหรือเป็นที่รับรู้และเข้าใจได้ดีกว่ามโนทัศน์ปลายทาง อุปลักษณ์จึงมีผลทำให้เกิดการถ่ายโยงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีต่อมโนทัศน์ต้นทางไปยังมโนทัศน์ปลายทาง

สำหรับการศึกษาอุปลักษณ์กับเพลง ได้แก่ Ngamjitwongsakul (2003) ศึกษา อุปลักษณ์ ความรักจากบทเพลง ไทยสากลในเครือลิขสิทธิ์ของบริษัทแกรมมี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ โดยใช้การประสานทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ทฤษฎีความหมายโดยนัย (Grice, 1975) และทฤษฎีอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ (Lakoff, 1987, 1993 ; Lakoff & Johnson, 1980, Lakoff & Turner, 1989) ผลของการวิจัยพบว่า ทฤษฎีความหมายโดยนัย มีบทบาทสำคัญในการจำแนกอุปลักษณ์จากภาษาตามตัวอักษร และช่วยในการอธิบายความหมายให้มีความสัมพันธ์กับบริบทนั้น ๆ การจำแนก อุปลักษณ์จากภาษาตามตัวอักษรเป็นผลมาจากการละเมิดหลักเกณฑ์ของ Grice ซึ่ง นักประพันธ์เพลงมีเจตนาที่จะสื่อความหมายนอกเหนือจากความหมายตามตัวอักษร ส่วนทฤษฎีอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ช่วยอธิบายความสอดคล้องระหว่างขอบเขต ความหมายต้นทางและขอบเขตความหมายปลายทาง(ความรัก) และมโนทัศน์ของความรัก สามารถนำมาอธิบายเป็นความคิด ที่สะท้อนออกมาเป็นภาพในรูปของวัตถุทางกายภาพ หรือความสัมพันธ์ทางด้านพื้นที่ และอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์เหล่านี้ สะท้อนความคิด ต่อความรักเป็นภาพของภาษาชน ส่วนประกอบ-มวล ต้นทาง-ทาง-ปลายทาง และสายสัมพันธ์ Wattanasuk (2006) ศึกษาอุปลักษณ์แสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย

เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปภาพที่ใช้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และศึกษาโนทัศน์เกี่ยวกับความรักที่ปรากฏในเพลงไทยสากล และใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริธานในการวิเคราะห์ข้อมูล อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์รักซึ่งจัดแบ่งประเภทตามความหมายของสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ การเดินทาง ความเจ็บป่วย การเรียน การแข่งขัน ธุรกิจ การแสดง การพนัน การกระทำและ Dittakit & Burapachee (2012) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงความรักที่ประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริธานและอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของ Lakoff & Johnson ในการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้แก่ 1) ความรักเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ สุขภาพ การเดินทาง การศึกษา การแข่งขัน การทำงาน การค้าการลงทุน และการแสดง 2) ผู้มีความรักแสดงให้เห็นว่า ผู้มีความรักเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ 3) ผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็น สิ่งมีชีวิต ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ 4) ผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าผู้ชายเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ 5) ใจ แสดงให้เห็นว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ และสถานที่ 6) ธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิต

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเพลงในประเด็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับเพศในบทเพลงลูกทุ่งไทย ได้แก่ Burarungrot (2005) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง โดยวิเคราะห์และศึกษาความหมายของรูปภาพที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิง โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริธาน และยึดความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546 และคลังคำ โดยแบ่งอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตามการขับร้อง อุปลักษณ์ผู้หญิงในเพลงที่ขับร้องโดยนักร้องชายจำนวน 360 ถ้อยคำ และอุปลักษณ์ผู้หญิงในเพลงที่ขับร้องโดยนักร้องหญิงจำนวน 168 ถ้อยคำ จากถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งหมดสามารถจัดประเภทตามความหมายได้ 4 มโนทัศน์ ได้แก่ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ และการเดินทาง สำหรับ Maneewong (2012) ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อวิเคราะห์ รูปคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับผู้ชายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งอีสาน และหาความเชื่อมโยงระหว่างรูปคำที่ใช้เป็นอุปลักษณ์กับ วิถีชีวิตของชาวอีสานเพื่อให้เห็นมโนทัศน์ของคนอีสานผ่านรูปคำอุปลักษณ์ โดยใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ปริธาน กล่าวคือ การใช้รูปคำอุปลักษณ์เปรียบเทียบกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยรูปคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับผู้ชายแบ่งออกเป็น

7 มโนทัศน์ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ พืช การเดินทาง และอาหารตามลำดับ ส่วนรูปคำอุปลักษณะที่เกี่ยวกับผู้หญิงแบ่งออกเป็น 8 มโนทัศน์ได้แก่ มนุษย์ พืช สิ่งของ สัตว์ธรรมชาติ อาหาร การเดินทาง และนามธรรม ตามลำดับ ซึ่งรูปคำอุปลักษณะที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับผู้ชายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งเป็นรูปคำที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนอีสานและอาชีพเกษตรกรรมตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงอีสาน นอกจากนี้ยังแสดงถึงมโนทัศน์ของคนอีสานที่มีต่อ สิ่งแวดล้อมและการมองโลกด้วย สำหรับ Saiyarot (2015) วิเคราะห์หน้าที่ของถ้อยคำอุปลักษณะความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย และศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะตามแนวคิดทฤษฎีวิจ্ঞานปฏิบัติศาสตร์ของ Goatly (1997; 2010) มโนอุปลักษณะความเป็น อีสานที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณะ ได้แก่ การต่อสู้แข่งขัน การเดินทาง ธุรกิจ พื้นที่หรือสถานที่ ธรรมชาติ สัตว์ พืช การศึกษา มนุษย์ อาหาร การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของภัยพิบัติ และการประหยัดต่ออม หน้าที่ของ ถ้อยคำอุปลักษณะความเป็นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน คือ 1) หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด ได้แก่ เติมช่องว่างในคลังคำ อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและเป็นแบบจำลอง และกำหนดมุมมองใหม่ 2) หน้าที่ ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึก ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง เป็นกรกล่าวเกินจริง สร้างความสนิทสนม สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นทางภาษาเป็นแนวเทียบหรือเป็นการทิ้งเหตุผลเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่างและสื่ออุดมการณ์ 3) หน้าที่ ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่ ช่วยเรียบเรียงความเป็นบันเทิงคดีที่ช่วยสร้างโลกจินตนาการเป็นอุปลักษณะ และช่วยให้จำ ทำให้เด่นใช้ คำน้อยแต่สื่อความได้มาก

จะเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่งที่บรรจุเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ครอบคลุมวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม และภาษาที่มีการใช้อุปลักษณะซึ่งเป็นเครื่องมือในการสื่อสารภาษา ความหมายของถ้อยคำให้เข้าใจและตีความหมายให้ตรงกันระหว่างผู้ประพันธ์และผู้ฟัง ทั้งนี้การพัฒนาออนไลน์มีอุปลักษณะที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อการให้ความหมาย การอธิบายคุณลักษณะ คุณสมบัติ และความสัมพันธ์ของถ้อยคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานจะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือสื่อสารความหมาย (Semantic tools) ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ในการค้นคืนและเข้าถึงถ้อยคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงความสำคัญของอุปลักษณะในฐานะเครื่องมือทางภาษาที่ใช้ในการโน้มน้าวใจ

ที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อความคิด ความรู้สึกและการกระทำของคนในสังคม และต้องการนำเสนอให้เห็นว่าอุปสรรคในบทเพลงลูกทุ่งอีสานสามารถสะท้อนและแสดงให้เห็นถึงความเป็นอีสานได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังจะเป็นการสร้างความรู้ใหม่และเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่ให้กับการศึกษาสหวิทยาการด้านภาษาและการสื่อสารและสารสนเทศศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือในการเข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อพัฒนาออนโทโลยีอุปสรรคความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหลักการของการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและความรู้ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากบทเพลงลูกทุ่งอีสานของนักร้อง 7 คน ที่เป็นอัลบั้มเดี่ยวเท่านั้น ในช่วงปี พ.ศ.2540-2560 ซึ่งบทเพลงที่จะนำมาทำการศึกษาจำนวน 747 เพลง ได้แก่ จินตหรา พูนลาภ จำนวน 8 อัลบั้ม (80 เพลง) ต่าย อรทัย จำนวน 11 อัลบั้ม (111 เพลง) ฝั่ พงศธร จำนวน 9 อัลบั้ม (91 เพลง) มนต์แคน แก่นคูณ จำนวน 7 อัลบั้ม (71 เพลง) ไหมไทยใจตะวัน (หัวใจศิลป์) จำนวน 7 อัลบั้ม (71 เพลง) ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 16 อัลบั้ม (152 เพลง) ศิริพร อำไพพงษ์ จำนวน 17 อัลบั้ม (171 เพลง) พบว่า ถ้อยคำอุปสรรคที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน จำนวน 485 ถ้อยคำ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาออนโทโลยีมโนอุปสรรคความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

1. การกำหนดแนวคิดหลัก (Concepts) ในขอบเขตเนื้อหาความรู้ (Subject domain) มโนอุปสรรคความเป็นอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน การวิเคราะห์

เนื้อหาได้ทั้งหมดจำนวน 15 กลุ่ม ได้แก่ การต่อสู้แข่งขัน การเดินทาง ธุรกิจ พื้นที่
ธรรมชาติ สัตว์ พืช มนุษย์ อาหาร การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ
ภัยพิบัติ และการประหยัด อดออม และนำมาสังเคราะห์จัดกลุ่มใหม่ได้คลาสมีโนอุปลักษณะ
(Conceptual metaphor classes) ทั้งหมดจำนวน 5 คลาสหลัก ได้แก่ 1. การพลัดถิ่น
2. ชนชั้นทางสังคม 3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน 4. การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต
ประจำวัน 5. ความขยันอดทน

2. การกำหนดคลาสมีโนอุปลักษณะย่อย ภายใต้แต่ละคลาสมีโนทัศน์หลัก
ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จัดกลุ่มย่อยคำอุปลักษณะ โดยพิจารณาว่าคุณลักษณะ
ย่อยคำอุปลักษณะที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันน่าจะอยู่ มีโนทัศน์อุปลักษณะย่อยใด
ตามแนวทางฟาเซทการแยกวิเคราะห์-สังเคราะห์ Bottom-up ของ Prieto-Diaz (2002)
เช่น คำว่า “เส้นทาง, ทาง, ทางผ่าน, ทางไป, หลงทาง, สุดทาง, ปลายทาง, จุดหมาย,
เส้นชั้น, ถนน และ หลัทธิโล” จัดอยู่ในมีโนอุปลักษณะย่อย [การเดินทาง] หรือ คำว่า
“สอบตก, การบ้าน, โจทย์ชีวิต, เปิดเทอม, ลงทะเบียน, ปริญญา, หลัทธิสูตร, วิชา, สอบผ่าน,
บททดสอบ, สมุดบันทึก และคะแนนแรงใจ” จัดอยู่ในมีโนอุปลักษณะย่อย [การศึกษา]
เป็นต้น และการนำถ้อยคำอุปลักษณะดังกล่าวมาเปรียบเทียบและกำหนดมีโนทัศน์ต้นทาง
และมีโนทัศน์ปลายทางที่สะท้อนให้เห็น “ความเป็นอีสาน” ตามแนวทางของ Lakoff and
Johnson (1980)

ผลการศึกษา

1. การออกแบบและพัฒนาออนโทโลยีมีโนอุปลักษณะความเป็นอีสานที่ปรากฏ
ในเพลงลูกทุ่งอีสาน ประกอบด้วยคลาส มีโนอุปลักษณะ (Conceptual metaphor classes)
ทั้งหมดจำนวน 5 คลาสหลัก 15 คลาสย่อย ได้แก่ 1. การพลัดถิ่น 2 คลาสย่อย (การเดินทาง
และพื้นที่) 2. ชนชั้นทางสังคม 1 คลาสย่อย (มนุษย์) 3. ความอ่อนน้อมถ่อมตน 2 คลาสย่อย
(สัตว์ และพืช) 4. การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน 7 คลาสย่อย (ธุรกิจ
การศึกษา การรักษาโรค เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ อาหาร ธรรมชาติ) 5. ความ
ขยันอดทน 3 คลาสย่อย (การต่อสู้แข่งขัน ภัยพิบัติ การประหยัดอดออม) (ดังตาราง 1
และภาพที่ 2)

ตารางที่ 1 แสดงคลาสหลัก คลาสย่อย โมโนอุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ต้นทาง	อุปลักษณ์ปลายทาง	
การพลัดถิ่น	การเดินทาง	การเดินทาง สะท้อนให้เห็นจากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการเดินทางมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ โดยมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลงคือจุดเริ่มต้นหรือเป็นผู้เดินทาง ส่วนเส้นทางที่ใช้ในการเดินทาง คือการดำเนินชีวิต ความไฝ่ฝัน หรือ ความคาดหวังของมนุษย์ โดยมีความรัก แรงกายและกำลังใจจากคนรัก ครอบครัว พ่อแม่ญาติพี่น้อง เป็นพาหนะหรือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเดินทาง และจุดหมายปลายทางของการเดินทางมี 2 ลักษณะ คือ จุดหมายปลายทางที่ประสบความสำเร็จ มีความสุขเป็นความพึงพอใจ กับจุดหมายปลายทางที่เป็นความผิดหวัง เสียใจไม่ประสบความสำเร็จ	ผู้เดินทาง	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	กลางทาง, ก้าว, ก้าวเดิน, ก้าวผ่าน, ก้าวใหม่, ขวางทาง, ข้างทาง, ซ้ำมแดน, เข้มทิศ, คนร่วมทาง, ครึ่งทาง, จุดหมาย, ถนน, เดินทาง, เดินทางเปลี่ยว, เดินผ่าน, เดินร่วมทาง, ทางเส้นเดิม, ทาง, ทุกเส้นทาง, ทางใหม่, ทางผ่าน, ทางไป, ทางออก, ทางตัน, ทางเดิน, ทางเข้า, ทางผ่าน, ทางม้าลาย, ทางเบี่ยงฝุ่น, บนเส้นทาง, ปลายทาง, เปลี่ยนทาง, ผ่านทาง, เพื่อนร่วมทาง, ไฟส่องทาง, ร่วมทาง, ริมทาง, แรมรอน, เรือล่มก่อนที่จอด, เรือลำน้อยลอยเล, แยกทาง, ย่ำ, แล่น, สุดทาง, เส้นชัย, เส้นทางสายเก่า, เส้นทาง, หลงทาง, หลีกไกล, หนทางไกล, หนทาง,
			เส้นทางในการเดินทาง	ความฝัน, ความคาดหวัง, การดำเนินชีวิต	กลางทาง, ก้าว, ก้าวเดิน, ก้าวใหม่, ขวางทาง, ข้างทาง, ครึ่งทาง, จุดหมาย, ทาง, ทางเข้า, ทางตัน, ทางเดิน, ทางไป, ทางเส้นเดิม, ทางม้าลาย, ทางเบี่ยงฝุ่น, ทางออก, ทางใหม่, ทุกเส้นทาง, เดิน, เดินทางเปลี่ยว, บนเส้นทาง, เปลี่ยนทาง, ถนน, ริมทาง, แรมรอน, แยกทาง, ย่ำ, เส้นทาง, เส้นทางสายเก่า, หนทางไกล, หนทาง, หลีกไกล
			เครื่องมือ (พาหนะ)	ความรัก ความอดทน แรงกาย กำลังใจ	เข้มทิศ, คนร่วมทาง, เดินทางเปลี่ยว, เดินร่วมทาง, ทางผ่าน, เพื่อนร่วมทาง, ไฟส่องทาง, แยกทาง, ร่วมทาง,
			จุดหมายปลายทาง	ความสำเร็จ ความผิดหวัง	จุดหมาย, ทางเบี่ยงฝุ่น, ทางผ่าน, ปลายทาง, เส้นชัย, เส้นทางฝัน, หนทางไกล, หลีกไกล

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณะ
			อุปลักษณะต้นทาง	อุปลักษณะปลายทาง	
	พื้นที่	พื้นที่สะท้อนให้เห็นจากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เพื่อแสดงการเปรียบเทียบความเป็นอีสานในเชิงพื้นที่หรือสถานที่ทั้งพื้นที่หรือสถานที่ที่ไม่มีความเจริญรุ่งเรือง มีความเป็น ท้องถิ่น และพื้นที่หรือสถานที่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง	พื้นที่ สถานที่ อาณาบริเวณ	ภูมิสำเนาที่อยู่อาศัย	กลางท้องนา, กลางทุ่ง, แดนดอกกูด, ถิ่นเรือนชาน, ท้องนา, ท้องฟ้าบ้านเฮา, ทุ่ง, ทุ่งกันดาร, ทุ่งดอกกูด, ทุ่งนา, นาดอน, บ้านเกิด, บ้านทุ่ง, บ้านดง, บ้านดอน, บ้านนอก, บ้านนา, บ้านหลังเก่า, บ้านเฮา (เรา), แผ่นดินท้องนา
			พื้นที่ สถานที่ (ไม่มีความเจริญรุ่งเรือง)	บ้านเกิด ภูมิสำเนา	แดนที่ราบสูง, ท้องนาบ้านไกล, ทุ่งกันดาร, บ้านทุ่ง, บ้านดง, บ้านดอน, บ้านนอก, บ้านนา
			พื้นที่ สถานที่ (เจริญรุ่งเรือง)	บ้านเมืองอื่น	กรุง, กลางป่าซิเมนต์, เมืองกรุง, เมืองไกล, เมืองฟ้า, เมืองแสงไฟ, เมืองใหญ่มหานคร
ชนชั้นทางสังคม	มนุษย์	มนุษย์สะท้อนให้เห็นจากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มาใช้โดยการเปรียบเทียบให้เห็นว่าความเป็น อีสานเกี่ยวข้องและมีลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์หรือตัวบุคคลที่มีกิริยาอาการมีความรู้สึก และมีการประกอบอาชีพการงาน คือ การดำเนินชีวิต ส่วนบทบาทและสถานภาพทางสังคม คือ ตำแหน่งงาน อาชีพ ลักษณะงาน สถานะทางสังคมและสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อ ของมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลง	สิ่งมีชีวิตที่มีกิริยาอาการ ความรู้สึก มีชีวิต	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ชีวิต, คนตาบอด, ความรู้สึก, ต่อชีวิต, น้ำตา, บวก, เม็ดเหงื่อ, ร้องไห้, ลม, ลมหายใจ, หัวใจหนาว, อุ่นกาย,
			การดำเนินชีวิต	การประกอบอาชีพการงาน	กรรมกร, ชายแรงงาน, เจ้าชาย, เจ้าหญิง, ดารา, ดารากรุงเทพฯ, ดาราต่างประเทศ, ดาราหนังใหญ่, ตัวสำรอง, ทำนา, นักเรียนเตรียมนายอำเภอ, นักมวย, นางงามสงกรานต์, นางเอก, นางแบบ, นางรอง, นายแบบ, ผู้รับเหมามือวาง, พระเอกหนัง, มวยรอง, มิสซิสเทียน, ล้างจาน, สาวโรงงาน, สาวนึ่งเบียร์, หมอลำ, หมอยาเครื่องยนต์, อาจิวอน (ดารา)

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ ต้นทาง	อุปลักษณ์ ปลายทาง	
			บทบาทและ สถานภาพ ทางสังคม	สถานะทาง สังคม	คนชั้นดีดดิน, คนชั้นล่าง, เจ้านาย, ญาติ, ผู้รับใช้, ยาจก, เศรษฐี, สวรรคต
			สิ่งเหนือ ธรรมชาติ	ความเชื่อ	เจ้าหญิง, เทพี, นางฟ้า, นางอัปสร, นางอั้ว, ผาแดง, ลูกทวด, สายแนน
ความ อ่อนนุ่ม ถ่อมตน	สัตว์	สัตว์สะท้อนให้เห็นความเกี่ยวข้อง กับสัตว์มาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดง การเปรียบเทียบมนุษย์หรือตัว บุคคลที่อยู่ในบทเพลงว่ามีบทบาท หรือลักษณะบางประการที่เหมือนกับ สัตว์ชนิดต่าง ๆ คำศัพท์ที่อยู่ใน ความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์มี 2 ลักษณะ คือ ถ้อยคำเกี่ยวกับ สัตว์ในเชิงบวก ถูกใช้เพื่อเปรียบ เทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ใน บทเพลง เช่น หงส์ หรือ หงส์ทอง เป็นต้น และถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับ กับใน เชิงลบใช้ในการเปรียบเทียบ กับตนเอง เช่น คำว่า ควายนกตู้ อีกา กุดจี และ แมงละง่า เป็นต้น การใช้ถ้อยคำเกี่ยวข้องกับสัตว์ สะท้อนให้เห็นถึงนิสัยในการ เสียสละ หรือน้อยใจ ของบุคคลที่ อยู่ในเพลง	สัตว์ (เชิง บวก)	มนุษย์ (บุคคล อื่น)	กบ, กระต่าย, ไก่พื้นบ้าน, เก้ง, กวาง, เขียด, ะนี, ช้างเท้าซ้าย ช้างเท้าหลัง, นก, นกแก้ว, นกขมิ้น, นกน้อย, นกคาง, นกหลงป่า, ปลา, ปลาคังโลก, กุ่มริน, แมว, วิหค, ลูกนก, หงส์, หงส์ทอง, หิงห้อย, เสือ, สิงห์
			สัตว์ (เชิง บวก)	ความสวยงาม สูงส่ง	กระต่าย หงส์
			สัตว์ (เชิงลบ)	มนุษย์ (ตนเอง)	กบ, กวาง, กระปอม, กา, กุดจี, เก้ง, เขียด, ช้างเท้าขวา, ช้างเท้าหน้า, ช้างเท้าซ้าย, ช้างเท้าหลัง, ะนี, ควายนก, ควายนกตู้, ควายนกตู้, นก, นกขมิ้น, นกตักน้ำ นกน้อย, นกหลงป่า, ปลา, ปลาค้อ, ปลาคาบ, ปลาคังโลก, มอด, แมงละง่า, แมงหรี, แมลง, แมวมอญ, แมวมอญปลาย่าง, แมวดอนแก่, ไล่เตียนตายแดด, หนอน, หนูทดลอง, หมา, หมาหยอกไก่, แผลวกินไก่ หิงห้อย, อีกา, เอียน (ปลาไหล), เอียนลงตม

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณะ
			อุปลักษณะ ต้นทาง	อุปลักษณะ ปลายทาง	
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความอ่อนด้อย	กบ, เขียด, นกตกน้ำ, ปลาคัง โคก, ปลาค้อ, ปลาคาบของ, มอด, แมงละง่า, แมลง, แมวดอนแก, ภูมริน, ไส้เดือนตายแตก, หนูทดลอง,
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความต่ำต้อย ไร้ ค่า	กา, ควาย, ควายตู้, หนอง, หมา, อีกา
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความทุกข์ ร้อนเร็ว ฝนจร	นก, นกขมื่น, นกน้อย, ปลา, ลูกนก, วิหค
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความเจ้าเล่ห์	กะปอม, ไก่, แมว, แมวขโมย ปลาอย่าง, เสือ, สิงห์, เอียน (ปลาไหล) ลงตม (โคลน), หมาหยอกไก่, แผลว (เหยี่ยว) กินไก่,
			สัตว์ (เชิงลบ)	ความหมายอื่น	ข้างเท้าขวา, ข้างเท้าหน้า, ข้าง เท้าซ้าย, ข้างเท้าหลัง
	พืช	พืชสะท้อนความเป็นอีสานมีความ เกี่ยวข้องกับพืชมาเป็นถ้อยคำ เปรียบเทียบความเป็นอีสานว่า เป็นเสมือนกับพืชหรือการดูแล รักษาและการเจริญเติบโตของพืช โดยมนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบท เพลงเป็นพืชชนิดต่าง ๆ มีการกร กระทำและพฤติกรรมของ มนุษย์เป็นการเพาะปลูกดูแลหรือ ทำลายพืช และมีอารมณ์และความ รู้สึกของมนุษย์เป็นการเจริญเติบโต หรือเป็นผลจากการเพาะปลูก ดูแล หรือทำลายพืช กล่าวคือ เปรียบ มนุษย์ เป็นต้นพืชชนิดหนึ่ง ได้รับความ รักความห่วงใยได้รับการ เอาใจใส่ดูแล เป็นอย่างดี มนุษย์นั้น ก็มีความสุข ความยินดี เกิดความ พึงพอใจและ เป็นสุขใจก็เสมือน ว่าต้นพืชนั้นก็เจริญเติบโตและ ออกดอกสวยงาม นัยหนึ่ง มนุษย์ ไม่ได้รับความรักความห่วงใย ขาด การเอาใจใส่ดูแล หรือถูกปล่อย ปะละเลย มนุษย์ผู้นั้น ก็เกิดความ ทุกข์ มีความเศร้าหมอง ได้รับความ เสียใจ ก็เหมือนกับต้นพืชที่ เหี่ยวเฉา โกล้งโรยรา	พืช (ต้นไม้, ดอกไม้, พันธุ์ไม้)	มนุษย์ (ตัว บุคคล) ความรัก	กุหลาบ, ข้าว, จอกแทน, ซ่อมมัน ปลา, ดอกกระถิน, ดอกกาเสลา, ดอกคูน, ดอกจาน, ดอกรัก, ดอกมันปลา, ดอกไม้, ดอกลำตวน, ดอกหญ้า, ดอกอ้อ, ผักกะแยงนา, ผักอีฮั้น, ใบตอง, ไม้ลำปอ, ยอดพร้าว, หม่อน, อ้อยตาล
			การเพาะปลูก พืช	การกระทำและ พฤติกรรมของ มนุษย์	จอกแยง, ปลูก, หว่าน

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ ต้นทาง	อุปลักษณ์ ปลายทาง	
			การเจริญ เติบโตของพืช	อารมณ์และ ความรู้สึกของ มนุษย์ (สุขทุกข์ เศร้า ยินดี พอใจ เสียใจ)	เกิด, ชูช่อ, เบ่งบาน, โรอย
การ ประกอบ อาชีพและ ดำเนิน ชีวิต ประจำวัน	ธุรกิจ	ธุรกิจ สะท้อนให้เห็นกา รนำคำศัพท์เกี่ยวกับธุรกิจ มาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการ เปรียบเทียบความเป็น อีสาน ว่าเป็นการประกอบธุรกิจอย่างหนึ่ง ที่มีตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลงเป็น ผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของ ธุรกิจ โดยมีต้นทุนหรือปัจจัยที่ ใช้ในกาทำธุรกิจ คือ แรงกาย ความขยันความอดทน และความ รักของตัวบุคคล เป็นต้นทุนและ ปัจจัยหลักร่วมกันในการทำธุรกิจ และในการประกอบธุรกิจย่อมต้องมี ผลตอบแทนจากการทำธุรกิจเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกำไรหรือ ขาดทุน หากผลตอบแทนที่ ผู้ประกอบการได้รับ คือ กำไร จากการทำธุรกิจหมายถึง การได้รับความสุข ความสมหวัง หรือการประสบความสำเร็จ แต่หากผลตอบแทน ที่ผู้ประกอบการได้รับ คือ การขาดทุน หมายถึงว่า บุคคลนั้น ได้รับความเสียใจ เกิดความผิดหวัง หรือไม่ประสบความสำเร็จตามที่ คาดหวังไว้	ต้นทุนในการ ทำธุรกิจ	ความขยัน ความอดทน ความรัก แรงกาย	ต้นทุน, เดิมทุน, ทุน, แรง, แรงเป็นทุน, ลงทุน, สินค้า,
			ผู้ประกอบการ	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ของฟรี, ธนาคาร, ทุน, เปิดบัญชี, ร่วมลงทุน, แรงเป็นทุน, สินค้า
			ผลตอบแทน จากธุรกิจ	ความสุข ประสบความสำเร็จ ผิดหวังเสียใจ ไม่ประสบความสำเร็จ สำเร็จ	กตราคา, ของฟรี, ขาดทุน, ขาย, ขึ้นราคา, ค่าจ้างคุณค่า, คุ้มค่าเดิมทุน, จ่าย, ค่าแรง, ใช้ทุน, ดอกเบีย, ได้ตั้งค์เพิ่ม, ทุนค่า, บมีราคา, เพิ่มทุน, ราคา, รางวัล, รายได้, ไร้ค่า, เสื่อมราคา, หนี้, เหม็ดราคา

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปสรรค
			อุปสรรคต้นทาง	อุปสรรคปลายทาง	
	การศึกษา	การศึกษา สะท้อนให้เห็นการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องความเป็นอีสาน การนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการศึกษา มาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบการนำเอาสิ่งต่างๆ เช่น สื่อและกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนงาน เปรียบได้กับการงาน ความรัก ความยากจน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยผู้สอนหรือผู้เรียน คือ มนุษย์หรือตัวบุคคลที่อยู่ในบทเพลง และผลของการศึกษา เปรียบได้กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยที่ผลการศึกษา 2 ลักษณะ คือสอบผ่าน และสอบไม่ผ่าน ส่วนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ 2 ลักษณะ คือ การประสบความสำเร็จ มีความสุข สมหวัง และไม่ประสบความสำเร็จและความผิดหวัง	การศึกษา สื่อและ กิจกรรมที่ใช้ในการเรียน การสอน	งาน ความรัก ความยากจน ปัญหาและอุปสรรค	การบ้าน, ข้อสอบ, จบตำราเรียน, โจทย์ชีวิต, ตำราเรียน, บททดสอบ, เปิดเทอม, เรียนภาคค่ำ, ลงทะเบียน, วิชา, วิชาความรัก, สอน, สมุดบันทึก, สารคดี, หลักสูตร, อาจารย์
			ผู้สอน ผู้เรียน	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	อาจารย์
			ผลการศึกษา	การดำเนินชีวิต (ความสุข ประสบความสำเร็จ สมหวัง ผิดหวัง ไม่ประสบความสำเร็จ)	ตกชั้น, ดิต ร., ปริญญา, วุฒิ ม. หก, สอบตก, สอบผ่าน, สอบไม่ผ่าน
	การรักษาโรค	การรักษาโรคสะท้อนให้เห็นการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอีสาน การรักษาโรคมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบกับการรักษาโรครูปแบบหนึ่ง ซึ่งโรคภัยคือ สิ่งที่มาเบียดเบียนมนุษย์ทำให้ร่างกายและจิตใจมีความ อ่อนแอ เปรียบได้กับความยากจน ความผิดหวังปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่มนุษย์ได้ประสบพบเจอ และเมื่อมีโรคภัยมาเบียดเบียนแล้วก็จำเป็นต้องได้รับการรักษาหรือการรักษาโรคภัยเหล่านั้นซึ่งยาและการรักษาก็คือ ความรัก-ความห่วงใย หรือการมอบความรัก-ความห่วงใยให้แก่กัน และเมื่อได้รับการรักษาผลของการรักษาโรคคือ มนุษย์มีความสุขใจ มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ก่อให้ความสำเร็จในชีวิต	โรค/เชื้อโรค	ความยากจน ความผิดหวัง ปัญหาและอุปสรรค	แผลใจ, โรคน้ำตา

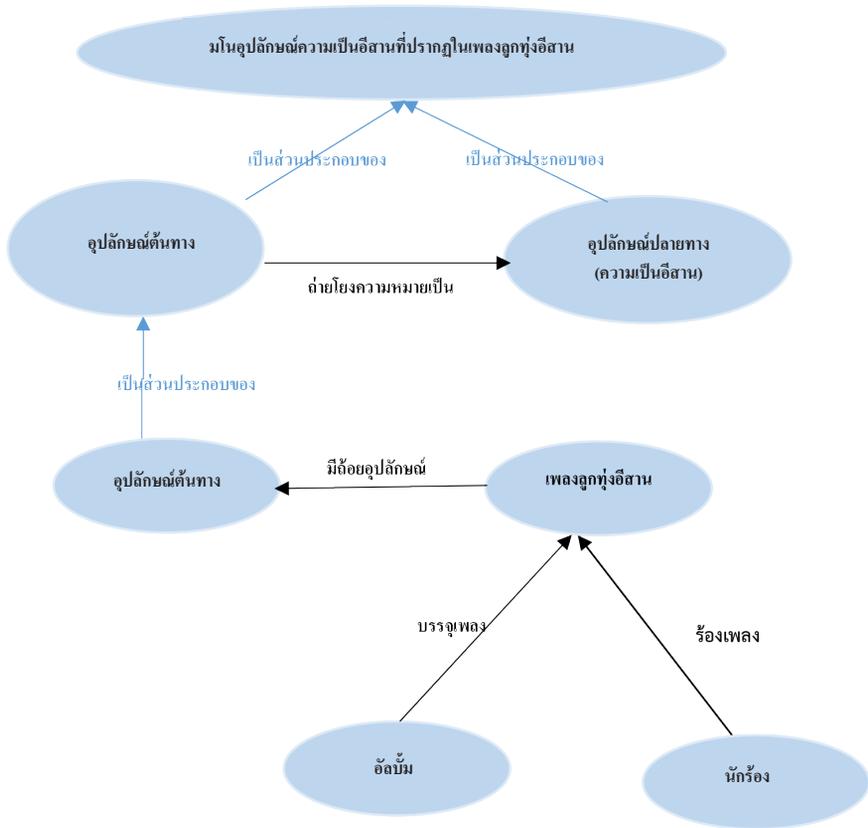
คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ ต้นทาง	อุปลักษณ์ ปลายทาง	
			ยา การรักษา	ความรัก ความ ห่วงใย	ยา, ยากำลัง, ยาแก้, ยาคุมหัวใจ, ยาทา, ยาทำใจ, ยารักษาใจ, ยาสมานรักษา, เยียวยา, วิตามิน
			ผลจากการ รักษา	ความสุข กำลังใจ ประสบความสำเร็จ	บรรเทา, พลัง, ภูมิคุ้มกัน, ภูมิคุ้มทาน, หมอบรรเทา
	เครื่อง ใช้และ สิ่งปลูก สร้าง	เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างสะท้อน ความเป็นอีสานได้จากการนำ คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้และ สิ่งปลูกสร้างมาใช้เป็น ถ้อยคำเพื่อ แสดงการเปรียบเทียบกับเครื่องใช้ และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่สามารถ รุดนำมาใช้งานได้ กล่าวคือ เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ หมายถึงมนุษย์หรือตัวบุคคล ที่ อยู่ในบทเพลง ซึ่งเครื่องใช้และ สิ่งปลูกสร้างถูกใช้งานผ่านอา รมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ โดยที่คุณภาพหรือสภาพของ เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้างก็เปรียบ ได้กับความภาคภูมิใจ ความเสียใจ หรือการไม่ประสบความสำเร็จตาม ที่คาดหวังไว้ของมนุษย์	เครื่องใช้และ สิ่งปลูกสร้าง	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	กระตาดข, กางเกงยีนส์เก่าเก่า, กุญแจ, ก้านแพง, แก้ว(คำหมิ่น), เก็บเก่าเฝ้าข้าง, โกดิ่ง, ของเล่น, เครื่องจักร, เครื่องยนต์, เครื่องมือ, คอมพิวเตอร์, จี๊ซอร์, ซามกัน ซอด(ซามรั้ว), ซามกันซอด, ซิมการ์ด, ตอม่อ, ตู๊ดัก, ที่ปัก, โทรทัศน์, เบาะ, เบาะรองใจ, ประตู, ผ้าแพรขาว, ผ้าเย็น, พื้นเพื่องเครื่องจักร, มงกุฎดอก หญ้า, มือถือ, ยางลบ, รถมือ สอง, รถโต, รถ (ผู้บ่าวอย่าง ๆ), รถอย่าง, รถฮ้าง (รถพัง), รางวัล สิ่งของ, รั้ว, ลินชัก, สะพาน, สิ่งของ (มีเจ้าของแล้ว), เสาหลัก, เสื่อกันหนาว, เสื่อตกลี, เสื่อตัว ร้อยเก่าเก่า, เศษแก้ว, หลัก, หมึกดำ, หูก (เครื่องทอแบบพื้น เมือง), หนุนยนต์, เหยียบบาท, หางโต, เอือ(เรือ)
			การใช้งาน	อารมณ์และ ความรู้สึก หัวใจ	แก้ว (คำหมิ่น), เก็บเก่าเฝ้าข้าง, ของเล่น, ซามกันซอด, ซามกัน ซอด (ซามรั้ว), ตอม่อ, ที่ปัก, เบาะ, เบาะรองใจ, ยางลบ, รถอย่าง, รถฮ้าง (รถพัง), สิ่งของ (มีเจ้าของแล้ว), เสื่อกันหนาว, เสื่อตกลี, เศษแก้ว, หลัก
			คุณภาพหรือ สภาพของ เครื่องใช้และ สิ่งปลูกสร้าง	ความภาคภูมิใจ ความทุกข์ใจ เสียใจ ผิดหวัง และไม่ประสพ ความสำเร็จตาม ที่คาดหวังไว้	เก็บเก่าเฝ้าข้าง, ของเล่น, ซามกันซอด, ซามกันซอด (ซามรั้ว), เบาะ, เบาะรองใจ, ยางลบ, รถฮ้าง (รถพัง), รถอย่าง, ตอม่อ, ที่ปัก, สิ่งของ (มีเจ้าของแล้ว), เสื่อกันหนาว, เสื่อตกลี, เศษแก้ว

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณะ
			อุปลักษณะ ต้นทาง	อุปลักษณะ ปลายทาง	
	วัตถุ สิ่งของ	วัตถุดิบของสะท้อนความเป็นอีสาน ได้จากการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุดิบของที่มนุษย์เราสามารถมอง เห็นและจับต้องได้กระทำหรือนำ มาใช้ งานได้ ซึ่งในที่นี้ ชีวิต ความรัก แรงกาย กำลังใจ น้ำใจ ความหวัง และความฝันของมนุษย์เปรียบ ได้กับวัตถุดิบของ ดังนั้นจำเป็นต้อง มีการดูแลรักษาวัตถุดิบของให้ดีคือ การดูแลรักษาความรัก แรงกายและ กำลังใจให้เข้มแข็ง และหากสูญเสีย วัตถุดิบของไปหมายถึง ความผิด หวัง หรือไม่ประสบความสำเร็จตาม ที่คาดหวังไว้	วัตถุดิบของ	ชีวิต ความรัก แรงกาย กำลังใจ ความหวัง ความฝัน น้ำใจ	กักตุน, แจก, ซ่อม, ทิ้งขว้าง, แบก, แบ่ง, เปื้อน, พัง, ฝาก, มอบ, ยืม, หอบ, สึกทรอ, หล่นหาย
			การดูแลรักษา วัตถุดิบของ	การรักษาความ รัก แรงกายและ กำลังใจให้เข้ม แข็ง	กักตุน, แจก, ซ่อม, ฝาก, มอบ, ยืม, หอบ
			การสูญเสีย วัตถุดิบของ	ความผิดหวัง ในความรัก ไม่ประสบความสำเร็จ	ทิ้งขว้าง, แบ่ง, เปื้อน, พัง, สึกทรอ, หล่นหาย
	อาหาร	อาหาร สะท้อนความเป็นอีสาน เห็นได้จากการนำคำศัพท์ที่ เกี่ยวข้องกับอาหารหรือสิ่งที่ สามารถกินได้ ลักษณะอาการที่ ใช้ในการกิน และรสชาติของอาหาร มาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดง การเปรียบเทียบกับอาหารที่เป็น สิ่งจำเป็น สำหรับมนุษย์ กล่าวคือ อาหารเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ที่ ช่วยทำให้ร่างกายมนุษย์เจริญ เติบโตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือสิ่งที่เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เช่น อาหารใจ อาหารสมอง อาหารตา ก็คือ ความรัก และ ความหวัง แต่ก็มีอาหารบางชนิดที่ นอกจาก จะไม่ให้ประโยชน์แล้วยังก่อให้เกิด โทษต่อร่างกายได้เช่นเดียวกัน คือ ความเศร้า และความผิดหวัง	อาหารหรือสิ่ง ที่สามารถกิน ได้	ความรัก ความหวัง ความผิดหวัง	แกงหน่อไม้, ข้าวเหนียวปั้น, ข้าวเหนียวปั้นถูกน้ำ, ไช้ฮ้างฮัง, ตำบักหุ่ง, น้ำผึ้ง, ปั่นปลา, ปลาแดกไหเก่า, ปลาอย่าง, ปั้นข้าว, บั้งไก่, ยา, ย่างความฮัก, แลคตาชอย, วิตามิน, ไอติม

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ ต้นทาง	อุปลักษณ์ ปลายทาง	
			ผู้รับประทาน อาหาร	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ก้างคาคอ, ข้าวคาคอ, ข้าว เหนียวปั้นกูกน้ำ, ไข่ข้างอิง, ปลาแดกไท่เก่า
			รสชาติของ อาหาร	ความสุข ความ เสียใจ ผิดหวัง	ครบเครื่อง, รสชาติ, หลากรส
	ธรรมชาติ	ธรรมชาติสะท้อนความเป็นอิสาน ได้จากกรนำคำศัพท์เกี่ยวกับ ธรรมชาติมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อ แสดงการเปรียบเทียบความเป็น อิสานที่เป็นตัวบุคคลที่อยู่ใน บทเพลง รวมไปถึงอารมณ์ ความ รู้สึกและพฤติกรรมต่างๆ ของ บุคคลเหล่านั้น กับสิ่งต่างๆ ที่เกิด ขึ้นเองหรือมีอยู่ในธรรมชาติ ไม่ว่า จะเป็นท้องฟ้า สายลมแสงแดด ฯลฯ นอกจากนี้ ความเป็นอิสาน เป็นธรรมชาติกล่าวคือ บุคคล ใน บทเพลงเปรียบได้กับสิ่งที่มีอยู่ใน ธรรมชาติ ส่วนอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอยู่ใน บทเพลงก็เหมือน ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่สามารถ เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างเป็น ธรรมชาติ เช่นเดียวกัน มนุษย์มี ความใกล้ชิดกับธรรมชาติและ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ	สิ่งที่เกิดขึ้น เอง มีอยู่ใน ธรรมชาติ	มนุษย์ (ตัวบุคคล) อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม ของมนุษย์	ก้อนเมฆ, เจ้ามะข, จันทรี, ดวงตะวัน, ดวงดาว, ดาวเหนือ, ดวงอีเก็ง, แด่อุ่น, ตะวัน, ธารน้ำใจ, น้ำค้าง, บ่อน้ำตา, ฝน, ฝนปรอย, พายุฮ้างฮ้าง, ฤดูกาล, ลม, ลมหนาว, ลมร้อน, มหาสมุทร, แม่น้ำ, สองฝั่งน้ำ, สายน้ำชี, สายรุ้ง, สายลม, สายลมเย็น, แสงดาว, หมอก, เหวน้ำตา,
การสู้ชีวิต	การ ต่อสู้แข่ง ขัน	การต่อสู้แข่งขันสะท้อนความเป็น อิสานได้จากกรนำคำศัพท์ เกี่ยวกับกรต่อสู้และแข่งขันกับ ความยากจน ปัญหาชีวิต โชคชะตา เวลา งานและภาระหน้าที่ เพื่อหา เลี้ยงชีวิต ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อความมั่นคงและความสบาย ของชีวิตในอนาคต แต่การที่จะ ประสบความสำเร็จ มีความมั่นคง ในชีวิต ครอบครัว มีความสบาย ต้องมีการ ต่อสู้และแข่งขันเพื่อเอา ชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ใน การต่อสู้หรือแข่งขันกับกรงาน ความยากจน ปัญหาและอุปสรรค ต้องใช้ อารูทที่ใช้คือ ความขยัน อดทน แทรกยและกำลังใจ	คู่ต่อสู้หรือ คู่แข่ง	งาน ความยากจน ปัญหาและ อุปสรรค	กอดคอตีเข่า, กติกา, กัดฟันสู้, แข่งขัน, ใจสู้, คนพาย, คนแพ้วพาย, ความแพ้วพาย, ชนะ, ต่อสู้, ต้านทาน, ทน, ทนสู้ไหว, เปิดศึก, ผู้ปราบชัย, ผู้พาย, ผู้แพ้ว, ฝ่าไป, ฝ่าฟัน, ฝืน, พายแพ้ว, พุ่งชน, แพ้วน็อค, ไม่ยอม, ไม่หยุด, รบ, จับมือ, รุม, รุมล้อม, ร่วมสู้, สู้กราน, รุมกร้า, ล้า, ลูกสู้, เวทีสู้, ยืนสู้, ยิ้มสู้, ยืนสู้ไหว, ยกธง, ยอมแพ้ว, สู้, สู้กับปัญหา, สู้เขา, สู้กัน, สู้ทน, สู้ต่อ, สู้ต่อไป, สู้ตาย, สู้บ่ตาย, สู้ฟันฝ่า, สู้รบ, สู้ใหม่, สู้ไหว, สู้สุดลมหายใจ,, เส้นทาง, หยัด ยีน, หั่นหน้าสู้, ฮึดสู้

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณะ
			อุปลักษณะ ต้นทาง	อุปลักษณะ ปลายทาง	
			อาวุธ	ความขยัน ความอดทน ร่างกาย	กอดคอตีเข้า, กติกา, กัดฟันสู้, แข่งขัน, ความทุกข์โอบไหล่, คนพ่าย, คนแพ้พ่าย, คู่แข่ง, ความแพ้วพ่าย, ใจสู้, ชนะ, ต่อสู้, ต้านทาน, ทน, ทนสู้ไหว, เปิด ศึก, ผู้ปราชัย, ผู้พ่าย, ผู้แพ้, ผิน, ฝ่าไป, ฝ่าฟัน, ฟุ้งชน, พ่ายแพ้, แพ้น็อค, ฟันฝ่า, ไม่ยอม, ไม่หยุด, ยกรง, ยอมแพ้, ยืนสู้, ยืนสู้ไหว, ยิ้มสู้, ร่วมสู้, รับมือ, รุม, รุกราน, รุมเจ้า, รุมล้อม, รบ, ล่า, ลุกสู้, เวทีสู้, สู้, สู้เขา, สู้งาน, สู้ต่อไป, สู้ไหว, สู้กับปัญหา, สู้สู้รบ, สู้ทน, สู้ต่อ, สู้บอวย, สู้ใหม่, สู้ตาย, สู้สุดลมหายใจ, เส้นทาง, หยัดยืน, หันหน้าสู้, เหรียญทอง, ฮีตสู้
			ผลที่ได้รับจาก การต่อสู้ แข่งขัน	ความสุข ประสบความสำเร็จ ความผิดหวัง	กัดฟันสู้, คนพ่าย, คนแพ้พ่าย, ชนะ, ผู้ปราชัย, ร่วมสู้, ผู้พ่าย, เหรียญทอง
	ภัยพิบัติ	ภัยพิบัติสะท้อนความเป็นอีสาน จากการนำคำศัพท์ความหมายที่ เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติหรือภัยทาง ธรรมชาติ การป้องกันภัย และการ เอาตัวรอดมาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อ แสดงการเปรียบเทียบภัยพิบัติหรือ ภัยทางธรรมชาติที่สามารถเกิดขึ้น โดยที่มนุษย์ต้องรู้จักการป้องกัน หรือเอาตัวรอดจากภัยพิบัติหรือภัย ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นให้ได้ ซึ่งเปรียบเทียบภาระงานความ ผิดหวัง ความยากจน ปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ ของมนุษย์ เป็น ภัยพิบัติหรือภัยทางธรรมชาติโดย ผู้ประสบภัย คือ มนุษย์ ส่วนวิธีการ ป้องกันหรือการเอาตัวรอดจากภัย ต่างๆ คือ ความขยันความอดทน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเมื่อภัยพิบัติได้ผ่านพ้นไป หมายถึง มนุษย์มีความสุข ประสบ ความสำเร็จ หรืออาจจะได้รับความ ผิดหวังก็ได้	ภัยหรือ ปรากฏ การณ์ทาง ธรรมชาติ	งาน ความผิดหวัง ความยากจน ปัญหาและ อุปสรรค	แผ่นดินไหว, พายุ, ฟ้าผ่า, มรสุมท่วมหนัก, ไฟช็อต

คลาสหลัก	คลาสย่อย	ความหมาย	คลาสย่อย		ถ้อยคำอุปลักษณ์
			อุปลักษณ์ ต้นทาง	อุปลักษณ์ ปลายทาง	
			ผู้ประสบภัย	มนุษย์ (ตัวบุคคล)	ถูกพัดหายไป, หลุมหลบภัย
			การเอาตัวรอด การป้องกัน	ความอดทน ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน	คุ้มภัย, ที่ปลอดภัย, ฝาคลื่นล้ม, หลบภัย, หลุมหลบภัย
			ภัยพิบัติ ผ่านพ้น	ความสุข ความสำเร็จ ความผิดหวัง	คุ้มภัย, ที่ปลอดภัย
	การ ประหยัด อดออม	การประหยัดอดออมสะท้อน ความเป็นอีสานได้จากการนำ คำศัพท์ ที่มีความหมายที่เกี่ยวข้อง กับการประหยัดอดออม มาใช้เป็นถ้อยคำเพื่อแสดงการ เปรียบเทียบความรัก ความคิดถึง และความห่วงใยที่มนุษย์มีให้ต่อกัน เปรียบเสมือนเงินทองหรือสิ่งของ มีค่าที่ควรรู้จักประหยัดและเก็บ รักษาไว้ การประหยัดอดออมสิ่ง มีค่านี้ไว้ คือ การมั่นคงในความรัก และมอบความรักความห่วง ใยให้แก่กัน สุดท้ายแล้ว เมื่อรู้จัก ประหยัดอดออม และเก็บรักษาสิ่ง มีค่านี้ไว้ส่งผลให้มีความสุขสบาย	เงินทอง/สิ่ง ที่มีค่า	ความรัก ความคิดถึง ความห่วงใย	เก็บ, เก็บก่า, เก็บสะสม, สะสม, หยอดกระปุก
			การประหยัด อดออม	การมั่นคงใน ความรัก มอบความรัก ความห่วงใยและ ความคิดถึง ให้แก่กัน	เก็บ, เก็บก่า, เก็บสะสม, สะสม, หยอดกระปุก
			ผลของการ ประหยัด อดออม	ชีวิตมีความสุข	

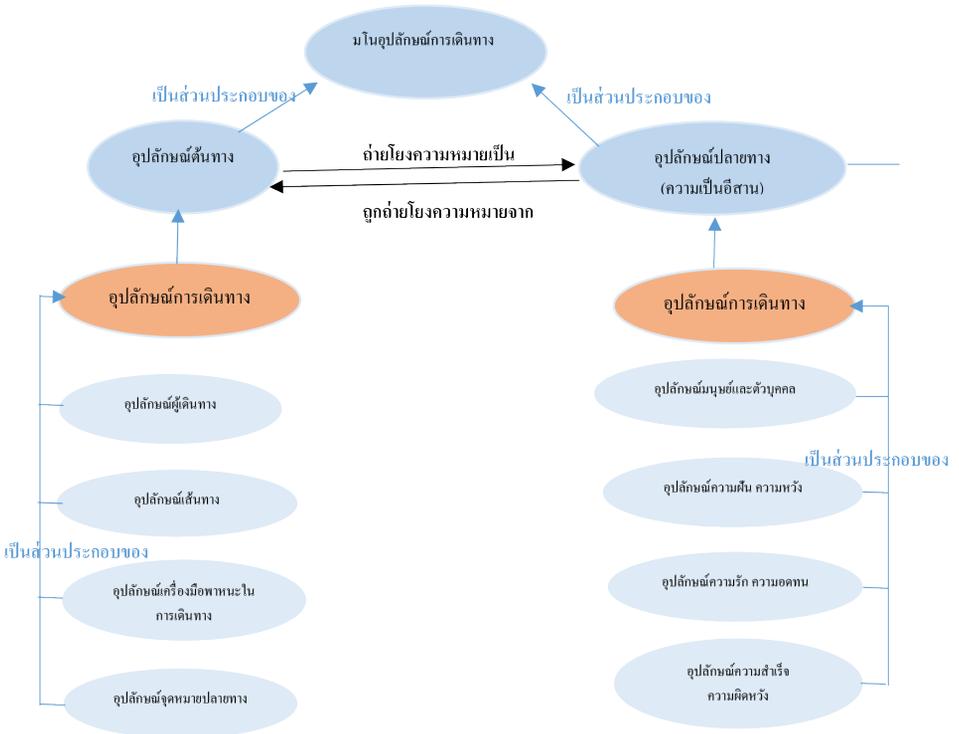

ภาพที่ 2 โครงสร้างมโนอุปลักษณะความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

2. ความสัมพันธ์เชิงความหมายที่เชื่อมโยงระหว่างคลาส จำนวน 10 ความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ร้องโดย อยู่ในอัลบั้ม มีอ้อยคำอุปลักษณะ ถ่ายโยงความหมาย เป็น ถ้อยอุปลักษณะคล้ายกัน มโนทัศน์อีสานคล้ายกัน ร้องเพลง บรรจเพลง อยู่ในเพลง ลูกทุ่งอีสาน ถูกถ่ายโยงความหมาย (ดังตาราง 2 และ ภาพ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคลาส

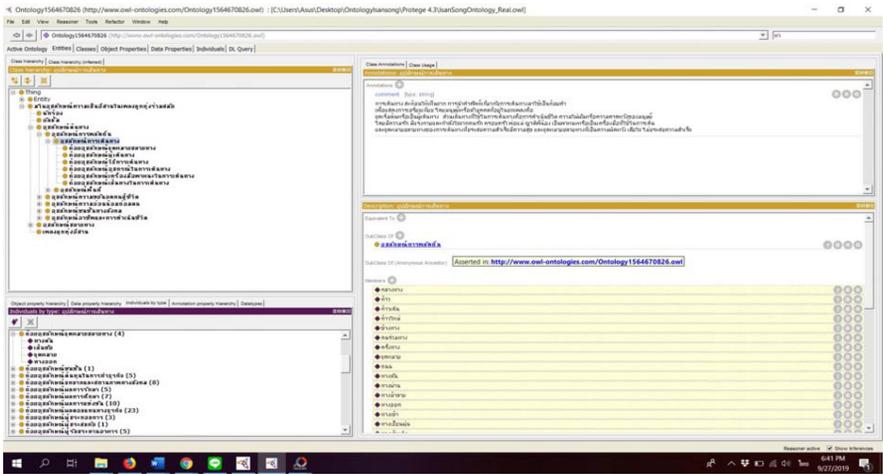
คลาสต้นทาง	ความสัมพันธ์	คลาสปลายทาง	ความสัมพันธ์ตรงกันข้าม
เพลงลูกทุ่งอีสาน	ร้องโดย	นักร้อง	ร้องเพลง
เพลงลูกทุ่งอีสาน	อยู่ในอัลบั้ม	อัลบั้ม	บรรจุเพลง
เพลงลูกทุ่งอีสาน	มีถ้อยคำอุปลักษณ	อุปลักษณ	อยู่ในเพลงลูกทุ่งอีสาน
อุปลักษณต้นทาง	ถ้ายโยงความหมายเป็น	อุปลักษณปลายทาง (ความเป็นอีสาน)	ถูกถ้ายโยงความหมาย
อุปลักษณต้นทาง	ถ้อยอุปลักษณคล้ายกัน	อุปลักษณต้นทาง	
อุปลักษณปลายทาง (ความเป็นอีสาน)	มีโน้ตโน้ตอีสานคล้ายกัน	อุปลักษณปลายทาง (ความเป็นอีสาน)	

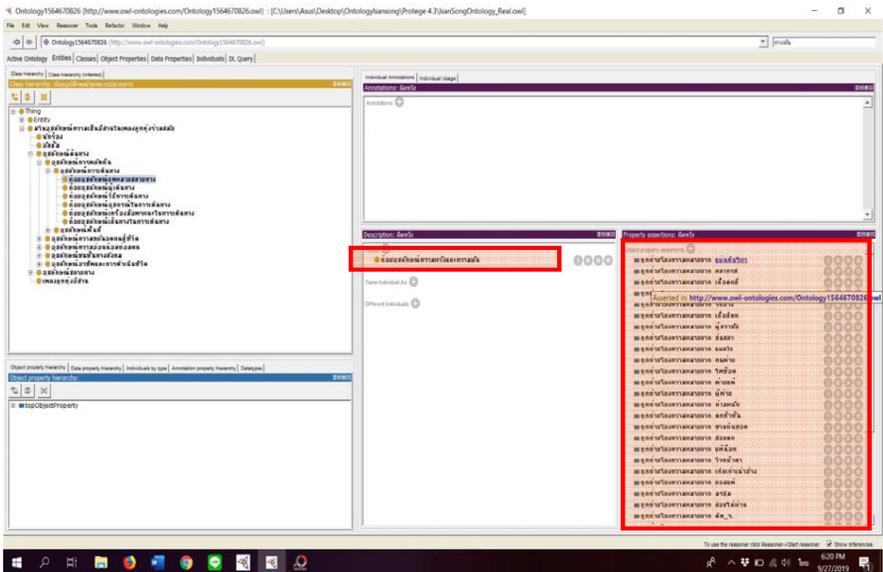
ภาพที่ 3 โครงสร้างความสัมพันธ์มโนอุปลักษณความเป็นอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

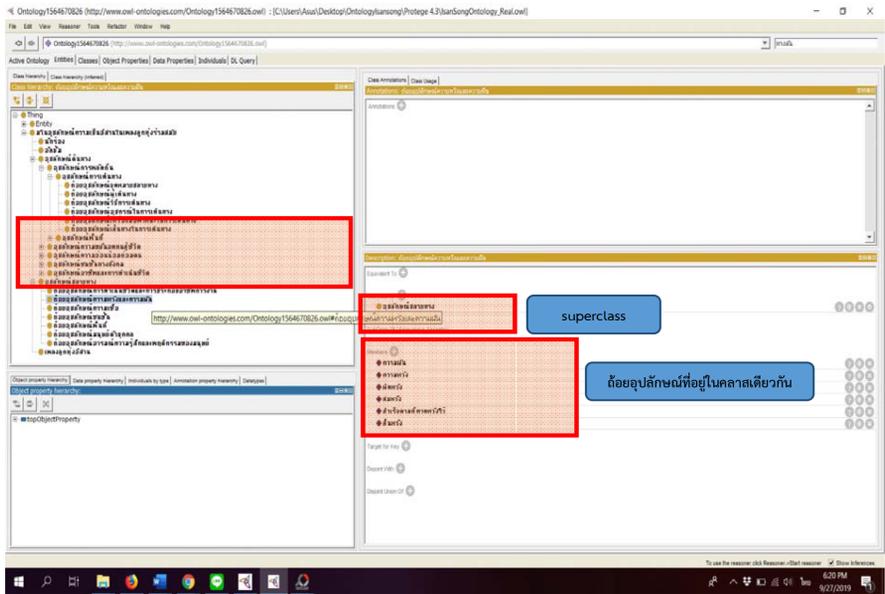
Malee Kabmala

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างการพัฒนาอุปลักษณ์การเดินทาง พร้อมคำอธิบายแนวคิดหลัก

ภาพที่ 6 ภาพตัวอย่างการพัฒนาถ้อยอุปลักษณ์ผิดหวัง อุปลักษณ์ปลายทาง (ความเป็นอีสาน) ถ้อยอุปลักษณ์ความหวังและความฝัน และถ้อยอุปลักษณ์ต้นทางที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการพัฒนาตัวยุปลักษณ์ความหวังและความฝัน

3. การประเมินออนโทโลยี

การประเมินผลการพัฒนาออนโทโลยีมีคุณสมบัติความเป็นอิสระที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสานด้วยโปรแกรม Protégé 4.3 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา และสารสนเทศศาสตร์ 3 ท่าน เห็นว่าเหมาะสมในด้านเนื้อหาภายในออนโทโลยี มีความถูกต้องในการนำไปใช้ การจัดลำดับของคลาสภายใน การกำหนดความสัมพันธ์ คุณสมบัติของชนิดข้อมูลและรายละเอียดของชนิดข้อมูลมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านคติชนวิทยาที่เชี่ยวชาญด้านเพลงลูกทุ่ง ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกลุ่มมีคุณสมบัติความเป็นอิสระในบทเพลงลูกทุ่งอีสานว่า สามารถสังเคราะห์จัดกลุ่มมีคุณสมบัติเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะทางความหมายมีทิศนุปลักษณ์ต้นทางได้ 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 การกระทำและพฤติกรรมของมนุษย์ ประกอบด้วย มีนุปลักษณ์มนุษย์ การเดินทาง การต่อสู้

แข่งขัน การรักษาโรค การศึกษา การประหยัทยอดออม และธุรกิจ ซึ่งมีโนอุปลักษณะเหล่านี้สะท้อนมุมมองร่วมกันคือ ความ เป็นอิสานเกี่ยวกับมนุษย์ที่มีความเป็นอิสานเกี่ยวกับมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเดินทาง การต่อสู้แข่งขัน อากาเร็บ ป่วยไข้ ไม่สบายใจ โดยมีวิธีการรักษาและรู้จักป้องกัน ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็เปรียบเสมือนการศึกษาหาความรู้ อีกทั้งต้องมีการประกอบอาชีพหรือการทำธุรกิจ รู้จักหารายได้และการประหยัทยอดออม

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย มโนอุปลักษณะพื้นที่หรือสถานที่ เครื่องใช้และสิ่งปลูกสร้าง วัตถุสิ่งของ และอาหาร มโนอุปลักษณะเหล่านี้สะท้อนมุมมองร่วมกันคือ ความเป็นอิสานที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพื้นที่หรือสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดหรือบ้านอื่นเมืองอื่นและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

กลุ่มที่ 3 สิ่งรอบตัว ประกอบด้วย มโนอุปลักษณะธรรมชาติ สัตว์ พืช และภัยพิบัติ มโนอุปลักษณะเหล่านี้สะท้อนมุมมองร่วมกันคือ ความเป็นอิสานใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ หรือแม้กระทั่ง ภัยพิบัติหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

สำหรับการจัดกลุ่มความเป็นอิสานทั้ง 3 กลุ่ม ตามลักษณะทางความหมาย มโนทัศน์อุปลักษณะต้นทางทำให้อุปลักษณะความเป็นอิสานมีความเป็นระบบและมีลำดับขั้นตอน บทเพลงลูกทุ่งอิสานจึงมีส่วนในการช่วยสร้างจินตนาการให้เกิดขึ้นกับผู้ฟังหรือคนทั่วไปสามารถมองเห็นภาพจากจินตนาการที่บทเพลงต้องการที่จะนำเสนอได้อย่างชัดเจน ตลอดจนรับรู้เรื่องราวและเข้าใจในเนื้อหาสาระลึกซึ้งอีกด้วย

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

การพัฒนาออนไลน์มโนอุปลักษณะความเป็นอิสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอิสานเป็นการรวบรวมถ้อยคำ อุปลักษณะ และการเปรียบเทียบ ตีความความหมายอุปลักษณะความเป็นอิสาน ผลการศึกษาพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะ ความเป็นอิสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอิสานได้นำเสนอมุมมองใหม่ (Reconceptualization) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการใช้อุปลักษณะความเป็นอิสานในบทเพลงลูกทุ่งอิสานทำให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปมีมุมมองต่อความเป็นอิสานในด้านนั้นเด่นชัดมากยิ่งขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้ฟังหรือคนทั่วไปมี

มุมมองต่อความเป็นอีसानเช่นนั้นอยู่แล้วต่อการใช้ความเป็นอีसानในบทเพลงลูกทุ่งอีสานทำให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปมีมุมมองต่อความเป็นอีसानในด้านนั้นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น 2) ผู้ฟังหรือคนทั่วไปอาจจะไม่ได้นึกถึงหรือมีมุมมองเกี่ยวกับความเป็นอีसानในด้านนี้มาก่อน ซึ่งการใช้อุปลักษณสามารถนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับความเป็นอีसानที่มีความแปลกใหม่ให้แก่ผู้ฟังหรือคนทั่วไปได้ ในการทำความเข้าใจในถ้อยคำและเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งอีสาน

จากการศึกษาอรรถโวลีมิโนอุปลักษณความเป็นอีसानที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่าถ้อยคำทำหน้าที่ใน การสื่อสารความหมายกับผู้ฟังหรือคนทั่วไปให้เข้าใจความเป็นอีसानในด้านต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและง่ายยิ่งขึ้นใน 7 ลักษณะ ตามระบบความคิดของผู้แต่งเพลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burarungrot (2005).; Saiyarot (2015); Maneewong (201) ดังนี้ 1) แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressing emotional attitude) ถ้อยคำอุปลักษณความเป็น อีसानที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานสื่อความหมายอารมณ์ความรู้สึกของความเป็นอีसानให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปได้รับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกใน 2 ลักษณะ คือ ถ้อยคำอุปลักษณความเป็นอีसानแสดงอารมณ์รัก ความรู้สึกห่วงใย และอารมณ์ความรู้สึกน้อยใจ ตัดพ้อ ต่อว่า เป็นต้น 2) สื่อสารในการตกแต่งหรืออำพราง (Decoration, Disguise) จากความเป็น อีसानที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่าทำหน้าที่ช่วยในการตกแต่งถ้อยคำหรืออำพรางเพื่อหลีกเลี่ยงให้ส่งผลทางลบต่อความรู้สึกในการสื่อสาร ได้แก่ ธุรกิจ การต่อสู้แข่งขัน การศึกษา และการเดินทาง โดยถูกใช้เพื่อช่วยในการตกแต่งถ้อยคำหรืออำพรางมุมมองของผู้ฟังหรือคนทั่วไปมีต่อความเป็นอีसान (คือ ความยากจน) ซึ่งเป็นมุมมองเดิมที่ส่งผลทางลบต่อความรู้สึกของคนอีसान ส่งผลในทางบวกให้เกิดขึ้นกับความรู้สึกของคนอีसानหรือแม้กระทั่งผู้ฟังหรือคนทั่วไปได้ในการสื่อสารถึงการต่อสู้แข่งขัน 3) การสื่อสารการกล่าวเกินจริง (Hyperbole) ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานนอกจากนำเสนอแนวคิด มุมมองทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึกของคนอีसान และถ่ายทอดวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สะท้อนภาพความเป็นอีसान ยังนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่เกินความเป็นจริงแก่ผู้ฟังหรือคนทั่วไปด้วย เช่นกัน การนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่เกินความเป็นจริงโดยอาศัยการนำเสนอผ่านการใช้อุปลักษณ ซึ่งการใช้อุปลักษณเพื่อช่วยในการนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่เกินความเป็นจริงนั้นได้สะท้อนให้ผู้ฟังหรือคนทั่วไปเข้าใจถึงความเป็นอีसानได้ดียิ่งขึ้นหรือช่วยทำให้การนำเสนอภาพหรือเรื่องราวในบทเพลง

มีความชัดเจนและโดดเด่นมากยิ่งขึ้นด้วย 4) การสื่อสารความหมายในการสร้างความสนิทสนม (Cultivating intimacy) ให้เกิดขึ้นระหว่างคนอีสานกับ คนอีสานด้วยกันเอง หรือระหว่างคนอีสานกับผู้ฟังหรือคนทั่วไป 5) การสื่อสารความหมายสร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นทางภาษา (Humour and game) พบว่ามีการใช้อุปลักษณะความเป็นอีสานที่ทำหน้าที่ในการสร้างอารมณ์ขันให้แก่ ผู้ฟังหรือคนทั่วไป และการใช้อุปลักษณะความเป็นอีสานในการเล่นทางภาษาด้วยเช่นกัน ซึ่งการใช้อุปลักษณะเพื่อทำหน้าที่ ดังกล่าวนี้นี้ช่วยทำให้การสื่อสารระหว่างบทเพลง (ความเป็นอีสาน) กับผู้ฟังหรือคนทั่วไปสามารถสื่อสารกันได้ชัดเจนและมีความเข้าใจกันมากขึ้นในแง่ของ การเข้าถึงอารมณ์ขันและการทำความเข้าใจความหมายของบทเพลงที่มีการเปรียบเทียบ โดยอาศัยอุปลักษณะความเป็นอีสานเพื่อช่วยสร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นทางภาษา ซึ่งทำหน้าที่ใน 2 ลักษณะคือ อุปลักษณะทำหน้าที่สร้างอารมณ์ขัน และ อุปลักษณะทำหน้าที่ในการเล่นทางภาษา 6) การสื่อสารความหมายแนวเทียบหรือการทิ้งเหตุผลเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่าง การใช้อุปลักษณะความเป็นอีสานที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่า อุปลักษณะความเป็นอีสานได้ทำหน้าที่ในการเป็นแนวเทียบหรือเป็นการให้เหตุผลบางอย่างเพื่อโน้มน้าวและมีส่งผลทำให้ ผู้ฟังหรือคนทั่วไปกระทำหรือไม่กระทำอะไรบางอย่าง 7) การสื่อสารความหมายสื่ออุดมการณ์ (Ideology) เพลงลูกทุ่งอีสานมีการสอดแทรกแนวคิดและมุ่งที่จะสื่ออุดมการณ์กับผู้ฟังหรือคนทั่วไป ซึ่งการใช้อุปลักษณะความเป็นอีสานในการสื่ออุดมการณ์ ด้านปลูกจิตสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด ด้านการเชื่อมั่นในความดีและการทำความดี ด้านการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และ ด้านความรักความสามัคคี

จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาออนโทโลยีในขอบเขตใดขอบเขตหนึ่งต้องใช้ความรู้ทางวิชาการหลากหลายศาสตร์ในการพัฒนา ดังงานวิจัยเรื่องนี้ทำให้มองเห็นภาพว่า ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะสามารถพบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันและไม่เฉพาะกวีหรือนักประพันธ์เท่านั้นที่ใช้ คนทั่วไปก็ใช้ในการสื่อสารเช่นกัน ถ้อยคำอุปลักษณะและอุปลักษณะไม่ได้มีแต่ในภาษาเท่านั้น หากแต่โดยพื้นฐานระบบความคิดของคนเราก็เป็นอุปลักษณะ โดยพื้นฐานคนเราจะทำความเข้าใจ สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือไม่คุ้นเคยและเรียกอุปลักษณะในระบบความคิดว่า “มโนอุปลักษณะ” หรือ อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) และคำทั้งสองยังชี้ให้เห็นว่า การศึกษา ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบในชีวิตประจำวันยังสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสิ่งต่างๆ ได้ จะเห็นได้ว่าในการพัฒนา

อรรถศาสตร์ในอุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน ถ้อยคำอุปลักษณ์ อุปลักษณ์ความเป็นอีสานที่พบในบทเพลงลูกทุ่งอีสานนอกจากจะทำหน้าที่ในการช่วยทำให้ข้อความหรือ เนื้อเพลงมีความเป็นเอกภาพและสัมพันธ์กันดีเป็นอย่างดี และทำหน้าที่เป็นงานบันเทิงคดีที่มีส่วนช่วยสร้างโลกแห่งจินตนาการ ให้เกิดขึ้นกับผู้ฟังหรือคนทั่วไปในการเข้าใจตรงกันในการตีความหมาย ในลักษณะเป็นการเปรียบเทียบโดยการเชื่อมโยงความหมายจากมโนทัศน์หนึ่งไปยังอีกมโนทัศน์หนึ่ง เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำหรือรูปภาพที่เป็น อุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน

เอกสารอ้างอิง

- Burarungrot, M. (2005). **Ùp lák cherng má-noh tát gieow gáp pòo yǐng nai bòt playng lóok-túng-tai.** (in Thai). Master of Arts in Linguistics, Graduate School, Thammasart University.
- Dittakit, A. (2012). **Ùp lák cherng má-noh tát nai bòt playng kwaam rák tée bprà-pan doi ní-dti pong Hòr nâak.** (in Thai). Master of Arts in Applied Linguistics, Graduate School, Kasetsart University.
- Goatly, A. (1997). **The Language of metaphor.** London: Routledge.
- Goatly, A. (2011). **The Language of metaphor.** 2nd ed. London: Routledge.
- Grice, H.P. (1975). Logic and Conversation. P. Cole & J.L. Morgan (Eds.). **In Syntax and semantics: Speech acts.** Vol. 3. Orlando, FL: Academic Press.
- Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. (1989). **Lóok túng gáp playng-tai nai dà-ná-dtree-tai ù-dom sèuk-sǎa.** (in Thai). No. 21, pages 27-30. Printed as a memorial on the occasion of Prince of Songkla University hosted, At Phuket Orchid & Thai Village, 18 November 1989.
- Kaewthep, K. (1979). Wan-ná-gam chaao naa. (in Thai). **Humanities and Social Science Journal.** 3(1): 56.
- Lakoff, G. (1987, 1990). **Women, fire, and dangerous things, what categories reveal about the mind.** Chicago: The University of Chicago Press.

- Lakoff, G. (1993). The contemporary theory of metaphor. In Andrew Ortony (Ed). **Metaphor and thought**. 2nd ed. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Lakoff, George & Turner, Mark (1989). **More Than cool reason: A field guide to Poetic metaphor**. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G, & Johnson, M. (1980). **Metaphor we live by**. Chicago: University of Chicago Press.
- Maneewong, H (2012). **Ùp lák tée gieow gáp pò chaai láe pò yǐng nai playng-lòk-túng-ee-sään. (in Thai)**. Master of Arts in Thai Language, Graduate School, Khon Kaen University.
- Ngamjitwongsakul, P. (2003). **A study of love metaphors in modern Thai songs**. Master of Arts in Linguistics, Graduate School, Mahidol University.
- Pattarakup, Y. (2010). **Ùp lák kwaam dtaai nai nǎng-sǔu tam-má. (in Thai)**. Master of Arts Program in Thai, Graduate School, Chulalongkorn University.
- Prieto-Diaz, R. (2002). **A faceted approach to building ontologies**. Retrieved October 17, 2006, from <http://www.cs.uu.nl/docs/vakken/ks/.../BuidontologisRPD-ER2000.pdf>.
- Saiyarot, A. (2015). **Má-noh ùp lák kwaam-bpen-ee-sään nai bòt playng lòk-túng-ee-sään-rûam-sà-mǎi. (in Thai)**. Master of Arts (in Thai Language, Graduate School, Mahasarakham University.
- Suksuwan, L. (1978). **Wan-ná-gam playng lòk túng nai chûang bpee pút-tá-sàk-gà-ràat sǎng-pan-sèe-rói-gâo-síp-bpàet sǎng-pan-hâa-rói-síp-bpàet. (in Thai)**. Master of Education, Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Wattanasuk, S. (2006). **Ùp lák sà-daeng aa-rom rák nai playng tai sǎa-gon sǎm-ráp wai-rûn-tai. (in Thai)**. Master of Arts in Linguistics. Graduate School, Thammasart University.